

Vesair las obras da manivel

A Müstair vegnan restauradas las picturas romanicas ch'ins aveva deliberà avant decennis da decoraziuns barrocas.

11

Bunas finanzas dattan certas libertads

Tenor Gion cola è il rendaint dal circuit Surses 2006 fitg positiv e lubescha da far reservas ed amortisaziuns.

15

DIE SÜDOSTSCHWEIZ

LA QUOTIDIANA

Redacziun: Via centrala 4, 7130 Ilanz/Glion, tel. 081 920 07 10, fax 081 920 07 15

PASS LUCMAGN

Pauc traffic grev igl emprem unviern

(anr/hh) Las experienschas fatgas cul traffic grev igl unviern vargau sin la via dil Pass dil Lucmagn ein positivas. Tenor informaziuns dalla Pro Lucmagn ei igl emprem unviern cun traffic da cars e camions sur 3,5 tonnas restaus senza incaps. Tier las pendicularas da Mustér e Sedrun han ins sentiu quella novaziun. Tonaton ein las frequenzas stadas en rama. Per che quei semidi eis ei previu da far ulteriura reclama el sid ils proxims onns. La Pro Lucmagn vegn a menar il proxim temps discussiuns dad omisdus varts dil pass era concernent ina optimaziun dil traffic public sur il Lucmagn.

> PAGINA 7

Igl ple grànd nuegl digl Grischùn?

(anr/grc) Cun egna lünghetzga da 73 meters ad egna largezta da 48 meters e quegl igl ple grànd nuegl cuminevel agl Grischùn. Me a Cuiria deti egn sul pur ca vegi egn anc ple grànd, àn igls quater purs da Churwalden raporto. Que bietg e conzipieu par la produziun da latg sco ear par la tratga da biestga. Igl nuegl «cler a generus», par 119 anvarnandas segi andrivo tenor las normas las ple modernas pigls animals sco ear ascheia ca igl prozess da lavur segi fetg confortabel ad efiziant pigls quater possessurs. Igl element zentral furmi la mulschera an furma d'egn carusel par 16 vatgas, à'gl gieu num an egna comunicaziun agls mieds da massa.

> PAGINA 2

Dapli engaschament da Berna e Cuiria

(lq) La Fundaziun svizra per la protecziun da la cuntrada pretenda che la confederaziun ed il chantun s'engaschian pli fitg per la restricziun da las segundas abitaziuns en l'Engiadina Auta. I na dastgia betg esser uschia ch'ina singula vischnanca possa torpedar in plan directiv regiunal. Il cas da Schlarigna musia che la veglia da restrenscher la construcziun da segundas abitaziuns na saja avant maun.

Servetsch d'abunents e da distribuziun: tel. 0844 226 226

Trilinguitad sco marca grischuna

Il comité pro ha lantschà la campagna per la nova lescha da linguatg

DA MARTIN CABALZAR

La nova lescha da linguas dal Grischun vul rinforzar la trilinguitad ed uschia sustegnair il rumantsch ed il talian. En vista a la votaziun dals 17 da zercladur 2007 vul il comite pro render atents Grischunas e Grischuns a lur identitad creschida istoricain. «Da quista trilinguitad che renda noss chantun unic e singular profiteschian blers secturs da la vita sociala, surtut il turissem e l'economia, ma er la politica e la cultura», ha declarà il parsura da la LR Augustin Vincent. La lescha da linguas veglia sustegnair vischnancas rumantschas e talianas al cunfin linguistic ed uschia rinforzar lur situaziun linguistica. Augustin precischa: «Per las bundant 100 vischnancas tudestgas sa mida nagut e nagina vischnanca vegn sfurzada da revocar las decisiuns gia pridas davart il linguatg uffizial e da scola.»

Schanza e ristg

Il parsura da la PGI Sacha Zala considerescha il referendum tar la lescha da linguas «sco ina schanza, però era sco in ristg». La schanza saja da sensibilisar la populaziun grischuna per la plurilinguitad e diversitad culturala, il ristg saja da provotgar ina debat-

Preschentaziun dal placat da lur campagna en favur da la lescha da linguas: deputà Men Bischoff, il parsura da la PGI Sacha Zala ed a dretg il parsura da la LR Vincent Augustin.

FOTO F. ANDRY

ta che pudess periclitlar la pasch linguistica ed uschia effectuar gist il cuntrari da quai che la lescha vul. Ils referendists considereschian la lescha sco nunnecessaria. Quai saja ina pretensiun nunvaira ed illegitima damai che la constituiziun

chantunala obligheschia il chantun da relaschar las disposiziuns executivas necessarias. Per la campagna da votaziun – che na vegn betg finanziada cun daners publics – han ils aderents pudì gudagnar personalitads prominentas da tuts

secturs e da tuts trais linguatgs chantunals ch'apprezieschan la trilinguitad grischuna e s'identifitgeschan cumplainamain cun quella.

> COMMENTARI E PAGINA 3

COMMENTARI

Referendum ensiara schanzas e rescas

DA MARTIN CABALZAR

Il Grischun ei cun buna raschun loschs da sia trilinguitad. Quei fa el unics e singulars en Svizra e leventa admiraziun egl exteriur. Bugen e savens vegn la plurilinguitad e varietad culturala decantada e ludada en allocuziuns festivas. La realitad ei pli prosaica. Il tudestg dominescha, talian e romantsch ein tolerai entochen ch'els ein calms e disturban buca la harmonia imaginada. Denton vegn il talian stuschaus a cantun e la digren dil romantsch ei manifesta.

Ina nova lescha persula salva buca il romantsch. Ei drova primarmain la voluntad dil singul d'aplicar il romantsch ella veta da mintgagi. Denton era la prontitad da vischnancas, regiuns e cantun da dar al romantsch ed al talian il risguard ed il plaz duiu. Damai che quella voluntad ei magari fleivla, drova ei tuttina ina lescha ch'ei raschuneivla en sias pretensiuns. Decisiuns pridas ellas vischnancas pertuccont il lungatg uffizial e da scola vegnan respectadas ed il romantsch vegn strusch a reconquistar terren piars. Cun ni senza lescha.

Entonaton ei la decisiun davart la lescha da linguatgs in clar signal ton anenviars sco anoviars. Entras il referendum han buca mo ils politichers, anzi era la populaziun la pussevladad da s'exprimer davart valur e muntada dalla trilinguitad en nies cantun. Quei ensiara ton schanzas sco prighels. Priu che la discussiun sefetschi en objectividad ed il resultat ei positiv ha il cantun ina pli ferma legitimaziun democratica ed il pensum obligont d'agir. Vegn la discussiun denton menada cun derasar pretensiuns fallidas, leventar temas e svegliar emozziuns ei il naufragi programmaus e las scalgias strusch da reparar pli. Che quei daventi buca realitad san ils Romantschs e Talians contribuir cun ir stedi a votar e la maioritad tudestga cun schar reger toleranza enviars ils falombers.

Ei drova 13 000 visitaders

Igl Open Air Lumnezia 2007 cun buna mischeida da musica e gruppas da renum

DA GIUSEP VENZIN

«Igl open air da questa stad ei igl open air dalla cumprova.» Quei ha il cau dil comite d'organisaziun digl Open Air Lumnezia detg ier a caschun dalla presentaziun dallas gruppas. Norbert Cavegn ha denton indezis positivs. Per l'ina ha Sergio Loretz engaschau 14 acts da buna qualitat e da buna mischeida e da l'autra vart ein ils melli bigliets dalla prevennida stai naven enteifer biebein otg uras, schi spert sco aunc mai tochen dacheu. La davosa fin d'jamma dil fenadur ein Kelis, Bloodhound Gang, Polo Hofer & SchmetterBand, Lunik, The Rasmus ed ils newcomers Boundzound ils acts principals. Mo era «Gimma» ei hosp provocatur en Val Lumnezia e Roman Flepp s'presenta senza las Liricas Analas, persuerter cun musicists da jazz professionals. Pils 14 acts pagan ils organisaturs bunamein in miez milliun francs.

Norbert Cavegn (dretg) ei cau dil comite d'organisaziun e schef sponsoring digl Open Air Lumnezia. Sergio Loretz procura per la buna mischeida da musica.

FOTO G. VENZIN

> PAGINA 4